

MITTEILUNGEN AUS IRISCHEN HANDSCHRIFTEN.

(Fortsetzung.)

Abenteuer Königs Aed Oirdnide.

Aus H. 23. N. 10 (R. I. A), S. 56.

[F]echt n-aon doluid Aodh Dorndine¹⁾ ben²⁾ Neill Frasaig do ordugud ríge Cairnd Ōlnēcmachta. Issed doluid for Ess Rūaid 7 robāudh a trī fuistesci ann 7 a fethla. Tānic Ōedh co n-airnecht Corcartri. Roforruimedh co hōgh ann hē la rīgh Corcartri 7 dogeine tri nōi ndabcha ndō do laith 7 do bheōir 7 do mid. Caoga fó do tuirínibh fuada maille fri himper an anma is dea longais tene n-aonbēime 7 in rīgrad aidchi fiado 7 cia roscorb Ōed, nī rusib fim,³⁾ ūair nī bōi būaignech leis, ūair dobātar a fet[h]la oc Āth Senaich ūas Ess Rūaid oc techt don arbar tairis. Essín⁴⁾ immorro bōie Āed, co nār ibh daif a harcc n-aile acht a curna namā ōr dodeiled fri cīoch a māthur. Pa trīsd tra lia saoglann Corcartri 7 la cuine⁵⁾ cāch ac ōl 7 trīath Temoria gan bit[h] ac ōl. Tūargbais angal a fraca fria hĒl⁶⁾ 7 fecais cen tomait 7 can toirt[h]im co trogain maidne co n-erbert a bē fris arnabārach: 'Collaa' ar sī 'co Turlus Gūaire bhein Colmāin, ar ba teallach feli 7 garta Fālmaige é óab Dáthi anall, dūs in bfuigbit[h]i cornn tria firt fēle ann'. Cechaing angal tar dorus an bla amauch 7 tuislid apoides 7 tuislis ailene lais a tūa in lis .i. onn robōi for buss an tsuirm hi rabatar na trī

¹⁾ = Aed Oirdnide. S. *Cóir Anmann* § 113.

²⁾ 'Sohn' (hebr.).

³⁾ .i. deog, .i. fin, *Corm. Tr.* S. 80.

⁴⁾ = Is sin 'es ist so'.

⁵⁾ = cuiniu .i. ben, *Corm.* s. v. arg.

⁶⁾ 'Gott' (hebr.).

feathla is deach do bōi a nEalga, id est in [quaum]¹⁾ corainn 7 an līdan 7 an escong. Cuirn sin do hugad co Corbmac hūa Cuinn ... tar¹⁾ rein. 7 rocleith Nia ben Lugnao indala coic lie do Corbmac, co tórracht Coirbri rochar Lifi²⁾ tar nell 7 cia rofet na curra n-aile lia Coirpri, nī atcota na buaignech si co rē na mbréou 7 Aoda Dorndine bein Neill Frasaigh, ūair tardad dí-cealtar tairsib, co ros-ecnadh Dia do thuridhin Chorca[r]tri tria firt féile. Altaigis buide dia Art³⁾ antī angal 7 beiris leis na curra cona trī lán do laith indtibh 7 dā⁴⁾ d'Aodh an līdan 7 altaich side do Dia, 7 dobert a[n] escung hi lāim rīgh *Echta* co fagbais aice féin an cuaum corainn, co tórracht Ier tain do Maoilseclainn mac Nua[i]ll an domain⁵⁾ [7] tuc side do Dia 7 do Ciaranus co bráth a coiccenn 7 trie pithu sír.

Urteilsspruch wegen entwendeter und beschädigter Pferde.

Ib. S. 54.

[L]uidh araile rīg dochum Temrach. Fertha fiadh friss. Scurther a graeuidiv.⁶⁾ Teallsatar iar sin macdretill Temrach sriauna in rīgh 7 docuaotar for a graid⁷⁾ condarubartar dia rēir fri lūth 7 lēim 7 dīuburgud comboacombacht doib 7 go robris cāch dīb alaile. Iar sin ruofec ind rī for slanc[h]uinc[h]id au greda⁸⁾ 7 rofecsat na tūaetæ for saigid ica a mac friu. Auiss ann sin iarum ruiced in ureth sou doiv:

Echraide i réim rīadatar sceoo dalaib tindrime suidi ech caich a huir dogrennait dogrennait, dosennait dosennait, cuma arfemat saora 7 daora, cairdi 7 nāimdi nī nessa broghais dot bais⁹⁾ indass dia bais⁹⁾ na cēile,¹⁰⁾ ar nī bī būadach 7 nī bī fiachach, maine luither amal issrubrad isin senbreith fri gabail nErenn .i. conlaui conseolau.

Atait .iii. sreatha cutrumai cin fiacha .i. drumcla n-eich, cuma leis eich naidai immbi conair forsa tēit, cuma lee cip crua dosnessa, couma lē cip srīan cotagaib, couma lē in i mbeolaib

¹⁾ Hier ist der Rand beschädigt.

²⁾ 'Gott'.

³⁾ = Cormac Lifechar.

⁴⁾ 'gab'; siehe Contributions s. v.

⁵⁾ = Maelseclainn mac Domnaill (948—1022). Doman-nuall ist Cormacs Etymologie von Domnall.

⁶⁾ = graige.

⁹⁾ Vielleicht bass.

⁷⁾ = graig.

¹⁰⁾ c.ii. MS.

⁸⁾ = a grega.

fa i mbeolaib eich focerdtar; cumma la luit in for tein focerdtar fan for colcaid, ar cid alles issa lluam nottluathar air, cidh in dam costeth fria crich cōir mat dī araidien cid int aigin lleth fuitir issed téfi ancid sreba ar oircelaib mis gluaisit co lu (S. 55) athar. Ar cid bās dobera for cethra iss coitchend dōib, cid dia cinn idnusta a ffiacha is dīlus dō, fodiag nī ful[n]giut cethra pecai in duine ar ilar a imarbus 7 tīagat sium asa n-aig-nedaib cōirib.¹⁾

Aus *H. 3. 18, S. 60a.*

Toghuil tsítha Truim inn so.

Toluidh Bodhp in reimim dochum in tsítha ráinid curchān a dhóchum rodhalbestar for alailiu indlantar diabereadh forcaomlnacair talamchumhscugud isind aoir faietar neóill etarbūasach ūaistib din buiresc rubertsat for alaili. Atnaidh Bodhp fuasmudh dinrabhaing consernaigh inlping búi i curchān. Focerd curchān abaid dinlengaid ocus sernais in ceirnín boi ic Bodhp ic imdítin a thaib. Íachtaidh Bodhp. Itcūas do Sárān mac Boidhb soidid a ath 7 longais curchān fo dí nō fo trī 7 ramaightar isin sīth, cutardsat ā cacha hairdi treithe, conbuiretar i caomthach nasoduine. Finit.

Toghmara Baisi bandruaid ind so.

Ib. und in Harl. 5280, fo. 48b.

Bais bandruadh, ingen sidhe Chrunnmóil hi sídhaib. Consentar ocus Fachtna Fathach. Comairether di toghmarc Fachtna Fathach 7 is edh asbert: Fachtna Fathach manip²⁾ cōir coibdiula³⁾ nī budh bruan⁴⁾ brinda oldas munmharg mil-a frisgart ruadh rogrindi diambudh cul cúmsanudh ol is forband Fachtna. Fachtna 7 rl. Finit.

Tāin Bō Rūanaid ind so.

(*Ib.*)

Doluid Rūanaid forsin tāin. Conruibhnigh a seitigh 7 forlengair a hairbir miscaidh himmorro intī Rūanaidh 7 forreblangair⁵⁾ intain foidhid Condla 7 foceird bedhg 'sin chomrair⁶⁾ corob rūanaidh

¹⁾ Finit do sin 7 is ercotach in duph.

²⁾ mani *H.*

³⁾ coibdelai *H.*

⁴⁾ ni ba buan *H.*

⁵⁾ forlengair *H.*

⁶⁾ sa comrair *H.*

don beim. Tingair himmorro intī Rūanaidh sin chuibhleng 7 forerlangair¹⁾ intī Condlai, conid ann asbert: 'Nī cheil²⁾ Rūanaid rinnela brúchtaid in búar bódelā timgair in tuir tredenus fosaíd nī budh foillechtaidh cumang oliscenn suidhí. forro rindaídh in ruanaidh-si.' Nī cheil Rūanaidh. Conidh ann rosoiedh in tain 7 rl. Finit.

Cath Sléphe Cāin inso.

Aus H. 3. 18, S. 60b.

Scuchaidh cāch co araili díobh, edōn Fint 7 Gold. Forruipnetar 'sin tailaig. Lautar forsna harmu, consephnatar forsna scīathu. Elcuig indalanæ, ruibidh alailiu. Eacmaing Fint dia tofund, toaidh Gold forsin amar 7 consephaind Oséne mac Fint dia timchar 7 maidhidh for claind Morndai 7 c. Finit.

Die ersten Ärzte Irlands.

Aus Egerton 1782, fo. 42 a 1.

Cia cétliaigh robúi ind-Érinn ar tús riam ocus cīa cētsāer ocus cīa cētīascuire? Amal isp[er]tar:

Cappo re leighius, nīr lag, re reimmess robu comnart,
Lúasat in sāerglice cosse ocus Laighni in t-iascaire.

Éba in bainnliaigh táinice arōen re Cessair in liaigh tánuiste. Slānga mac Parrt[h]alōin in tres liaigh táinice le Parrt[h]alōn i nhÉrinn. Fergne hū[a] Crithinbéil in cethramad liaigh tánic arāen re Neimidh a nÉirinn.

Legha Fer mBolg didiu .i. Dubda Dublosach 7 Codhan comchīsnech ocus Fingin fiseoda ocus Maine mac Grisach ocus Áengus an térnámach.

Legha Thūaithe Dē Danann Iarsin Díancecht 7 Airmed 7 Mīach.

Tuath Dē Danann,³⁾ is íat tug mucco i nhÉrinn ar tús.

Die fünfzehn Namen des Boyne.⁴⁾

Aus Laud 610, fo. 116b.

1 A ēcsiu Fáil, fēgam sein, dēnam dāil nāchandubaig,
samlam ann-ōge uili anmann⁵⁾ Bōinne Bregmaige.

¹⁾ forerlangair H. ²⁾ cel H. ³⁾ Am Rande: nō Mumain.

⁴⁾ Nach Sprache und Stil möchte ich Cináed ua Hartacdin für den Dichter halten.

⁵⁾ anmanna MS., das letzte a später hinzugefügt.

an charpait do Fíacc: rochnaí dáol a chois corbo comfochraib bás
dóu. 7 rl.

Randglossen und Reimereien aus H. 3. 18.

S. 3.

fé (trúagh) .i. ue amai .i. lim amin .i. ué. ar is fern laisin
laidneoir 7 u laisin Gáidel.

S. 4.

Flaind line nachamluaidh nād rotbréccat meschoin¹⁾ mūaid,²⁾
mainbad leca³⁾ Lugdach liss eōin bicc baile⁴⁾ notbeitiss.

S. 5.

Intan dono atai-siu aniu a nirt 7 a n-airechus nī aig⁵⁾ duit
gūairugud frium-sa, ol eigsi. Nī dolith⁶⁾ dorōine an Coimthe
gach duil.

Die Hölzer am Kreuze Christi.

(Ib.)

Ceithre fedha, fath gin gheis, i croich mic Dé dia fégmáis:
cedir, cupris is gius gann, bethe bán i mbúi in sgríbhenn.

Cedir in cos feibh adcúas, gius in crann bōi etarbhūas,
a tenga ba cupris cain, [ocus] ba bethe a titail.

Abstammung der zwölf Apostel.

Aus Laud 610, fo. 9b.

- 1 Petor co treib Iuda áin, Andrias co treib Isachair,
Iacōb co treib Zabulōn cen lēn, Eōin ūasal co Rubēn.
- 2 Peilib co treib Semión co lli, Partolōn co treib Leuī,
Tomās, [co treib] Efraim se, Matheus co treib Manasse.
- 3 Iacōp . . in,⁷⁾ cāin a brīg, co treib beōda Beniamín,
Tatheus co treib Dan, nī cēl, Simōn Canane co Assēr.
- 4 Pōl co geinntib, comall ngrinn, Madian co treib Neptalim,
apstal cach tire can tor amail rorāda Petur.

¹⁾ .i. dí bhrai. ²⁾ fir étaidh.

³⁾ .i. ruici 7 athis. Vgl. LL. 125 b 6.

⁴⁾ Vgl. Harl. 5280, fo. 75 a m. inf. .i. pōic 7 meirtrech Eoin baili .i.
bet 7 mebul, nó póc 7 pudhair.

⁵⁾ .i. nī dlíged. ⁶⁾ .i. geis.

⁷⁾ Unleserlich. Vielleicht amnín. Man erwartet min (Iacobus Minor).

*Rangordnung der Könige in Tara.**Aus Harleian 5286, fo. 74a.*

- 1 Temair, sær in sossadh do cech rí[g] dia rīmhe,
imme, maith an t-āighi, suides flaith cech tīri.
- 2 Dia lāim deis (*sic*) rī Caisil cāin cuiri,
rī Laigen līn ngraige¹⁾ hi cētlud fri suidhe.
- 3 Suidid²⁾ airdrī Ailig dia c[h]liu, cēim co clothgai,
rī Ulad, ard n-athe, hi cētlud rīg Fochla.
- 4 Fosernd clothrī Connacht³⁾ Ier cūl, cáine sretha,
fri senchus, sōer fatha, fri būaid *ocus* breatha.
- 5 Baghaso an crutsa, is cōir cīa noderba,
suid[igud] ard amrae tige túathaic[h] Temra. Temair.

*Das Haus des Mac ind Óc.**(Ib. und in B. IV, 2, fo. 136a.)*

- 1 Tomus tige mec ind Óc, fōt cen bine buidnib sēt,
etir dā fraigid rosiacht, mō secht traigid, mō secht cēt.
- 2 Cet[h]ri dorais ind cen brōn, bith oc ōl tria bitha sír,
turib ciprib, ūair is cām, cōel fo tuighib d'itib én.
- 3 Dabuch d[e]argiubair mōr lucht,⁴⁾ slōg ōss a ucht cen nach socht,
suide *fichet* co ba secht, coire cert ocht⁵⁾ *fichet* torc. Tomus.

*Congal Cinnmagair.**Aus B. IV. 2 (R. I. A.) fo. 62.*

- 1 Congal Cinnmaghair maith rī, bliadain, dā bliadhain fo trí
d'Éirinn gan coccadh, gan cath, fa rī sona sechtbliadhnach.
- 2 As uime do trēig Temhraigh ar Chendmaghair móirmhen-
mnaigh,
cīos is cāin Ērenn re hedh i ttír Conaill co caithfedh.
- 3 Braighde Ēirenn co ua šeacht gabhais tre ríge is tre neart,
secht rígh acht co ndernta de ar Inis Fáil férúaine.
- 4 Co mbeth áiremh secht rígh ndécc ar clannaibh Conaill na
ccēd,
ōs rīograidh Ērenn uile ga ccor sa réim rīoghraidhe.
- 5 Locht fīre nī raibhe riamh ar ūa Conaill na ccaoimhgíall,
acht éd tre mergrádh a mná do bí i mac Fergusá.

¹⁾ ngraidhe MS.²⁾ suidigh MS.³⁾ Zeilenende.⁴⁾ dabach d'arccat mór a lucht B.⁵⁾ secht B.⁶⁾ König von Irland 705—710.

- 6 *Dā* ndeachaid Congal a ccéin 'sa domhan soir ar shliocht
Néill,
do ghébhadh ar ghabhsat soin, Níall is Dathī co ccathgoil.
7 Lacht *ocus* Iascc, mil is mes in cech tīr thūaith *ocus* tes,
tuc gach tīr a thoradh trom mar dobái ag Corbmac nō ag
Conn. Congal.

Laitheog ermahnt ihren Sohn Flann.

(Ib. fo. 61b.)

Laitheōg .cc. madh fíor.

- 1 Bendacht ort, a Fíoinn Aidhne, gabh ōt máthair comairle,
nā bī gan gart at gníomh nglē, oir as lat *gach* ní chuinghe.
- 2 Adbeir do mháthair féine nī dligh ollamh ainbfeile,
antí síres ní ar gach nech nī dlighenn beith gan oinech.
- 3 An t-ollamh cuinghes *gach* ní ar feraibh an bhetha bí,
dligidh an t-ollomh gan ches a bhronadh amhail chuinghes.
- 4 Sasadh urlamh, fáilte ier sin, proinn aige da *gach* aoidhidh,¹⁾
cradh d'íarraidh, bíadh do brondudh dligidh riamh *gach* ro-
ollomh.
- 5 Adubairt Marbān Mūaidhe gidh mór ndamh dhíolus Gúaire,
tiocfa sāi da c[h]loinn dia eis bhenfus do chách a. coibhéis.
- 6 Ainm fola goirfíther de fer da bfuil an tairrngire,
an t-én ceileabhhus do chách ūadh sloinnfidher é co bráth.
- 7 Duit as dúthc[h]a beth co fial d'ēixibh Ērenn thoir is tíar,
ó Ghúaire nār glámadh gart gár fagaibh dāmh mór mben-
nacht.
- 8 Tucais gaiscedh *ocus* gart ō ríoghaibh caomha Connacht,
[is] tuccais an éccsi nglain ōn mnaoi mérguil, ōt máthair.
- 9 Dā mbeirt[h]ea dán lat bothúaid co ríoghraid Esa rogloin
Rúaidh,
nī budh lúgha let ale nās ō chúairt Ērenn uile.
- 10 Thūaidh atā an cethrar calma as féile atā ar broinn Banba:
Maoldoraidh, Éiccneachān án, Flaithbertach is. Canannán.
- 11 Fer ós cách Éigneachān oll, rī Leithe Cuinn a Conoll,
fregartach Gúaire im ghartaibh mac Dálaigh mic Muir-
c[h]ertaig.
- 12 Sāi re thūaid mo bhráthair féin Núdha mac Duineachair féil,
cía as féle nā Bran mac Taidg *ocus* Maelcéin ōn C[h]loch-
aird?

¹⁾ áoidhigh MS.

13 As mē Laitheōcc láidhech lán, 's am inghen do Laighnechán,
an ēxe atā let co becht as ūaisle dhuit mo bennacht. B.

Fland mac Lonāin [floruit 890] m. Condmaig m. Cathnia m. Aoda m. Torp[th]a m. Fergaili m. Artgaile m. Gūaire Aidhne ar dūthchus a māthar dodhechaidh sidhe re hēiccsi .i. Laitheōcc Láidheach ingen Laighnechāin do c[h]enēl Conuill Gulban m. Néill.

Pātraic cecinit.

Aus der Brüsseler Handschrift 5100-4, S. 49.

- 1 Cumma lem etir cen co tīas ilLaighnib,
bat imda a n-airlig, is léir for a n-airdhibh.
- 2 Cindus beiti cena bat fāssa a rát[h]a,
bidh fann a cumang tall a laithi brātha.
- 3 Mōr let a manac[h] la Cæmgen fēne,
is dā trīan la hAbān is la Moling in tslēbi.
- 4 In trīan nā bērat-somh for nem dia læchraidh,
is iat-side bērat-sa a lōgh mo saothair.
- 5 Is iatt-so na lochranna da lasfatt Laighin,
dobér-sa anosa a crosa darm' aigidh.
- 6 Nī loiscfe an tene lam treasa talc[h]air,
nem ocus talamh raghaidh dia manc[h]aib.
- 7 Gidhedh nogabdais ō Bhir co Berba,
cech leth naragdais nī tairgtais demna.
- 8 Bid fir an dordān-sa dordaid dam aingil,
crīcha in chorpāin-so¹⁾ bid iad-so am anmain.
- 9 Togaide an trīar-so tairngires sinne,
in mac raith Eibbān ataldar linne,
Moling na Tæidhen is Cæmgin Glinne.
- 10 Bad sgríbt[h]a a sgela, bad fleda a fadla,
nīscoirset cesa cen lessa a n-anma.
- 11 Cech sār noslēma ar lār a t[h]ire,
acht æn dib nī gēbha rath, recht nā rīghe.
- 12 Cech æn ba nesa da cat[h]raib calma,
bid iatt bus mesa dūibh for bith Banba.
- 13 Acht co tī an lā-so bat fāsa falma,
īar foillge flat[h]a cen catha calma.
- 14 Dāilfadh an Dūilem dōib co lār a tempaīl
flait[h]ius ind alltair, mait[h]ius in c[h]enntair.

¹⁾ concorpainso MS.

15 Is na cleirigh aile ticfat dīb sunna,
bat crín is bat croma, a bein, is cumma. Cumma.

Nekrolog auf Art Buidhe mac Domhnaill Riabhaigh
(† 25. Nov. 1517).

Aus Egerton 1782, fo. 3 und 4.¹⁾

Calainn enair for dardáin anno Domini. milésimo .cccc. XVII.²⁾ Macc Murchada rí Laigen do écc im féil Catrach fíona³⁾ isin bliadain si .i. Artt Buide m. Domnuill Riabaig m. Geralt m. Airt m. Airt m. Murcheartaig m. Muiris m. Muircheartaig m. Domnaill m. Domnaill Chæmánaig m. Diarmata na nGall .i. Art Áinfeir hÉrenn⁴⁾ tar éis Airt m. Cuinn Chetchathaig, in t-áenmacc rí is fearr tãruill úir Érenn riam, is mó dorinne d'úaisli 7 d'agh 7 d'orbert, (fo. 3b) is mó fuair 7 tuc amach, intí nár ér óenduine riam fa athe[h]uingid etualuing, in fer do lomaírg Gaill Érenn uile ar crechad ocus ar madmannaib 7 in fer nár c[h]otail énoidchi riam gan maithes Gall da innlucud da dúintib ar a oman féin. Acht atá ní cena: noco rínter renna nime, noco ndech comla fri haieór 7 noco n-áirmither míla in mara, ní hairémthar trian a maithiusa 7 a gnímrád. Acht ma tecmadh secht tengt[h]a filed i cinn áenduine (fo. 4a) ocus secht sírla-bartha súadh in gach tengaidh dīb, nō aingil nime dia n-aisnēs, do beth ní dia chomrumuib gan turim asa haithli. Fir Érenn uili immorro ic comcáineð in éca sin iter eclais 7 tuaith 7 aos gacho dána olchea. Is derb dono ní biaidh ith i n-úir 7 ní bia blicht ac búar nā íasc a n-inberuib nā lamhnad for cóir i Laighnib don bás hīsin. A éc a mūr na mbráthar (fo. 4b) Minabur a nInis Coirthaig. Et sepultus est isin mainistir cētna i n-otharlighe a athar fo dītín Dé 7 sin Frónséis iar mbreth búada ó doman 7 ó dēman a haithli sechtmogat bliadan do forba .i. sē bliadna a lánrighe Laigen gan fresabra co mbloidh do bliadain, 7 in cuid aile fri degmacacht rígh co sainemail ocus a der-bráthair do rígað ina inat .i. Geralt Caemánach.

¹⁾ Auf zwei winzige Pergamentstücke geschrieben, die vorne in die Handschrift eingebunden sind.

²⁾ Die Vier Meister haben den Tod Art's unter dem Jahre 1518 eingetragen.

³⁾ Diese Auflösung von Catr. f. vordanke ich O. Bergin, der den Namen Catriona auch sonst in Catair fiona zerlegt gefunden hat.

⁴⁾ herinn MS.

*Die Herkunft der Partraige.**Aus B. IV, 2, fo. 147a.*

Partraige Cera cidh re cloinn Fiachach gíallait, nī dībh dōibh, acht is do senChonnachtaib .i. do chloinn Genainn meic Deala.

Partraige an Locha, diatá Magh Tuiredh et Conga, do c[h]loinn hSreing meic Sengainn dōibh.

Partraige an tSleibhe .i. o C[h]rúaich co Loch nOirbsen, do chloinn Conaill Oirisen meic Briain dōibh.

*Briathra Floinn Fíona meic Cosa an[n]so.¹⁾**Aus 23. N. 17, S. 33.*

Maith dán ecna dogní rí[g] do bocht, dogní ansruith d'esert, dogní sochinél do dochinél, dogní gáeth do báeth. Maith a thosach, ferr a deired, airmitnech isin centar, lōgmar isin alltar, ní derchóintech fri a deired .i. fri tabairt nime don anmain.

Doilig dán láechdacht. Ní hoirdere 7 is dercnaig a daig, gnimhach duthain a saoi .i. [it] tregdaig a bí, a[t] hífern[eig] a mairb. Ní thimain athair dia mac. Mairg danab dán láechdacht mina tair aithrige.

*Fíthels Ratschläge an seinen Sohn.²⁾**(Ibidem.)*

Cid imma ngabthar trebad? ol a mac fri Fíthel.

Ni *hansa*. Im indeōin cothaigthe, ol Fíthel.

Ceist. Caide an inneōin threbtha? ol in mac.

Ni *hansa*. Ben maith, ol Fíthel.

Cinnas do aith[g]enmais in degmnái? ol in mac.

Asa deilb 7 asa costud, a tlás, a fos, a féile.

Ni thuca in cóil ngairit, osí c[h]amm finnfadach. Ni thuca in remain ngairit.

Ni thuca in finn fotai.

Ni thuca in dub súilig ndochoisc.

Ni thuca in uidir n-apuide.

Ni thuca in duib teimlidi.

Ni thuca in cenainn ngáirechtaig.

¹⁾ Vgl. *Anecdota from Irish MSS.* III, S. 20, Z. 9; *Zeitschrift* VI, S. 261, und *Féilire Oengusso*²⁾, S. X, Z. 25.

²⁾ Vgl. *LL.* S. 346b.

Ní thuca in cóil clannmair, osí druith édrúith.

Ní thuca in lithig mībésaig.

Ca ben dobér? ar in mac.

Da fagair na móra finna 7 na baingela¹⁾ duba, tabair Iet.

Cid as dech do mnáib?

Ní *hansa*. Ben maith nād fitir fer romat ríam 7 ma fagair sin, as í in ben šaer šochineilech šochruid co ndegbésaib 7 co lám-thorad.²⁾

Cid dōgēn muna fagar mar sin íat?

A ngabail tar a n-ainme cipē cruth i mbeid.

Cia ben is mesa do mnáib?

Ní *hansa*. Bē chārna.

Cid is mesam iná sin?

In fer dobeir í.

Cid is mesam iná sin?

In mac gēntar ūatha ar áen. Ar ní bí cen meing, cen mebail an[n] do gnáth.

Cúic airdena³⁾ déc degmná: ciall, cóime, connlacht, náire, áille, ailgine, saidbres, sóire, sogóidalg nó soitnge, tlas, fos, feile, gáis, idna, indracus.

Cúic airdena déc drochmná .i. doinnme, díbe, dímaine labra, leisce, liuntaige, glōr, gráinne, cesacht, cūairt, goit, céilide, drúis, báes, brataige. Finis.

Hebräische Wörter erklärt.

Aus dem Buch von Húi Maine, fó. 132 b 2.

- 1 Episcopus in t-ebra, irdaire a lūad re labra, pontifex a grēc, ní mer, speculator a laten.
- 2 Prespiter in t-ebra ūais, sacerdos grēc, nīr fogūais, senior a laten malle, ní dereōil inn imirge.
- 3 Diaconus dil delbda rād rīme na ronebra, leuita a grēc, lūater lib, minister isin laitein.
- 4 Sinagoga in t-ebra tall, ecclesia in grēc nosfrebrand, congregatio sund cid sean, ed a fīr isin laitin.
- 5 Ethelium in t-ebra thair, eoangelium ic Grēcaib, bonum nuntium, rād nāch nār, ic auctaraib na Rōmān.
- 6 Amellus ainm don c[h]loich cruind astiathir⁴⁾ talman trēntruim, is impe, nī sūaill in sein, rocumdaig Dawūd cathraigh.

¹⁾ baingella MS.

²⁾ lāntorad MS.

³⁾ ailgena MS.

⁴⁾ Zu lesen a iarthair?

*Der Ursprung des gregorianischen Kirchengesangs.**Ibidem, fo. 174b.*

- 1 Mac atcūala is domain tair a crīch Iuda 'san Beithil,
rī ro¹⁾) cum in cruindi cōir amail indises canōin.
- 2 Ingnad robī in mac go mbloid tānic eter Iuda[da]ib,
amlaid itā in rī²⁾) go rath gan deiredh is gan tosach.
- 3 Rogab format Irūath an re mac Muiri na mōrdāl,
do drec[h] Irūath, cēim nār cōir, do marbudh Ísu ardmōir.
- 4 Adubairt Grigair and sein re hIrūath an ai[d]chi-sein:
'is ī comarli is cōir dhe, a marbudh meic mōir Muire'.
- 5 Idubairt Irūath and sin re Gamut guna muinntir:
'éirig is comēt in laind go marbt[h]ar Ísu alaind'.
- 6 Atruacht (*sic*) Gamut go nguth mbind a ndiaig ingini Iachim,
go cūala ceōla ba dlecht, orgān 7 cantairecht.
- 7 Dogabsat gloria glan aingil nīmi da mōradh,
'san tulaigh i rucad Dīa dogab Grigair in gloria.
- 8 Darōnsat aingil 'ga thig ceōla comarle don Chomidid,³⁾
go tuc Gamut leis da thig na ceōla go teach Grigair.
- 9 Tan dacūala Grigair glan ceōla cuibdi na n-aingel,⁴⁾
tresna ceōlaib sein ar sein do creit Grigair in Comdid.³⁾
- 10 Bē, Mī, Rē, La, Fa, Mī find, dalta da Grigair go grind,
documsadar sin gu cōir in cantairecht fo c[h]etōir.
- 11 Tānic Sol glē glan go mbloid go oidi fein go Grigair,
gor cuir a c[h]uitig go ceart go cubaidh 'san cantairecht.
- 12 Rē ocus Ut go reīm n-ān, is īat ro-glēs in t-orgān,
go fuil a cuitigh go ceart go cubaid 'sin cantairecht.
- 13 Grigair mac Ardnōis gu nert 'gar cumad in cantairecht,
ab Rōma i rē Irūa[i]th thair rē Grigair do Ghædelaibh.
- 14 Tānic rath in C[h]omdead cain ar Grigair cona daltadaibh,
gor creitset in slūagh gan acht Grigair triasan cantairecht.
- 15 Sē cēt mili, baig go mbloindh, d' Tu[da]daibh in n-aidchi sein
do creit do Grigair go hān, docandais leis a orgān.
- 16 Asein dacūaidh isan Rōim Grigair go n-imat a slōigh,
is rasuidh 'san Rōim go cert go raibi 'na hab[d]jainecht.
- 17 Ro hindisead d'Irūath sein Grigair d'eludh le muinntir,
is ro gell Irūath iar sein nāch biad a dīn for talmāin.

¹⁾ re *MS.*²⁾ rīg *MS.*³⁾ comdig *MS.*⁴⁾ aingil *MS.*

- 18 Rāngus ō Irūath 'na diaig 7 roba lām a ngliaigh,
is ē sin cēt cath amach Iudadh agus Cristaigech.
- 19 Iar sein romeбайд in maidm ar muintir Irūa[i]th agairb,
nīr gabud re Grigair de secht laithi na sechtmaine.
- 20 Secht mbliadna go leith gan lēn isan Rōimh gan imarlēn,
recht n-abaidh iar sein rogab eter Grigair is Pedar.
- 21 Marbud nobeired uili na habaidh sin Armēnni,
isan Rōim sin, bāigh go mbloidh, ga cosnam re hlu[da.]daibh.
- 22 Tānic Peadur, reim go mbloid, gor sūidh a n-inadh Grigair,
is go raibi and iar sein ag fognadh don mōrChoimidid.¹⁾
- 23 Cuig bliadna is cōic cēt gan lēn isan Rōim, gan ederlēn,
etir Pedar, bāigh go mbloidh, is Grigair do Gædelaibh.
- 24 Grigair mac Tuilegnaid teand ardab na Rōma a hĒrend,
is ris aderair iar sein Grigair Rōma na nGædel.
- 25 Doriachtadar Gædil sair go Rōim a n[d]egaid Grigair,
go tucad manc[h]ini dāibh, do Gædelaibh gan dimbāigh.
- 26 Is cian rosræined amach Iudaich a crīch Rōmānach,
fada ōn Ierusalemh soir, uail²⁾ itā ceand in cogaidh.
- 27 Nī dligend cantairecht cōir do tōcbail agun altōir
neach nach findfa, lith gan acht, innī data in cantairecht.
- 28 Poliponus, Dunstān grind rocumsat Kirie inn aiffrind,
ro cumsat Kirie go hān Poliponus is Dunstān.
- 29 Rocum Grigair gredāil glan isan aiffrind ard ūasal,
da facaibh 'na inad ān dar cum Grigair in gredāl.³⁾
- 30 Ceat[h]rur suidhiscēl slangha rocumsat na soiscēala,
d'indisin scēala dia dhe agus do tšilad creitme.
- 31 Lechtain le Pedar go mblad isan affrend ard uasal,⁴⁾
Alaxandair Rōma, itclos, is ē rocum in Sanctus.
- 32 Rocum Septenāir sund tra, ardri⁵⁾ [na] Saxan særdha,
Septināir fri Solam trān agus Agnus fri Dunstān.
- 33 Rocum Sencais go cōiri fatadh cæm na canōni,
is d'indis do gach tur thoir in scēl⁶⁾ mōr-sa is da macaib.
Mac itcūala 'san tīr toir.

Der Tribut des Königs von Ess Rúaid.

Aus B. IV. 2, fo. 60b.

- 1 Atā sunn senchus nāch sūaill do rīgh Eassa roghloin Rúaidh,
gach ní dlighes, ní dúaitnid, is síres ó phríomhthūathaib.

¹⁾ coimigh MS.

²⁾ = bhail.

³⁾ gregal MS.

⁴⁾ uasail MS.

⁵⁾ ardrig MS.

⁶⁾ scelā MS.

- 2 Dā dabaigh décc do lionn maith, a thrí urdail do degh-
braith,
cēt muc, cēt mart arna mhes, cēd brat, cēd matal mōirdhes.
- 3 Trī cēd bairghen co ma trī, cīos Cairpri sin don airdrī
gacha bliadhna, lith gan locht, 'sa adhlacadh coa ardport.
- 4 Dartraighe *ocus* Tūath Ratha, Fir Luirce co n-ilur fátha,
do rīgh Erne, rūathar nglē, biadh *uathaib* gacha raithe.
- 5 Cenēl Luighdhech, ní dlecht díbh acht comaitecht re haird-
righ,
a triath chuca ar cūairt ar sin gan biadh d'iodhlacadh
uaitibh.
- 6 As edh fodera dōib sin gan biadh d'iodhlacadh uaitibh,
a lionmaire *thūaid* ga toigh is burba an *tslūaigh* o Thoraigh.
- 7 Atád trī tūatha 'na tír, cíos nō cāin nī dlegar dhíbh,
clann Murchada an *lāmaigh* luinn, clann *Dālaigh* is clann
Domhnaill.
- 8 As uime nach dlegait soin cíos nō cāin do rīgh *uathaibh*,
daibh as *dúthaig* an rīghe, nī chráidh cách a coimhdíne.
- 9 Anūair nāch leis Temair tend *ocus* airdrīghe nĒrenn,
do rīgh Eassa Rūaidh nī dlecht cíos nā cāin nā comhuidecht.
- 10 Ge deach rī Conaill a ccēin ar slūaiged rī Temhra tréin,
nī hēiccen beires ó thoigh acht do thuillemh tūarastail.
- 11 Dā ttegmadh a ccath cend i ccend slūagh Conaill is rī
Érenn,
cecha marbt[h]ar díobh 'sa ccath dligid a íoc rī Temrach.
- 12 Nī dlegait lōn leo for sēt laochradh Conaill na ccōemhcēd,
acht an ccēin rabhaitt amuigh rī Érenn da bfríothailimh.
- 13 Ge mōr doniād for conair nī dlecht a accra oruibh,
tūarustal rī *cuiccid* crúaidh dligid rī Essa rīoghruaidh.
- 14 Tūarustal trī n-uirrigh n-oll da gach uirrigh a Conall
re taobh a thecht slān da thoigh gan dāl, gan agra
orthoibh.
- 15 Is tūarustal uirrigh díobh gacha tōisigh tre biōth síor,
tūarustal tōisigh amuigh da gach *ēnbrucchaid* uathaibh.
- 16 Adhbair asa ndleghait soin clanna Conaill Gulbain gloin,
do chinn tsloighidh nāch dlecht díobh is ar crōdhacht a
ccaithgníomh.
- 17 Patraice dofaccaibh dōibh soin, uadh do sgríobadh i lleab-
raib,
gach nī dleghait linibh lá Críst da choimēt mar atā. Atā.

*Do chomramaib Laigen inso sis.**Aus Rawlinson B. 502, S. 88 a.*

Fland mac Mælmædóc .cc.

- 1 Éol dam i ndairib dréhta in Midaig mūaid mōrehta,
échaigtis glonnaib gaile do læchraid lūaith Lorcmaige.
- 2 Læchrad Lagen, lūad nad chres, nīrbo chiūin a comathches,
fri hUltu, fri Mumain mūaid is fri Leth Cuind claidebrūaid.
- 3 Is mō airim, airdi bāig, an romarbsat Laigin lāin,
an robeotar buidnib drenn do ōcaib amraib hĒrenn.
- 4 Orddaigem cēin as ada a catha his a comrama,
tuirmem chena, crōda in clū, a n-elgnos, a n-ardēchtu.
- 5 Roort Labraid Loingsech Mōen Cobthach diarbu chomainm
Cōel,
co trichait rīg rēil, rob rath, i mbruidin Tūamma Tenbath.
- 6 Robī Nūadu, noithech scēl, mac hāi hĪsir Etarscēl,
ba do Mumain a mada dia mairt ōs Leirg Labrada.
- 7 Læchdu ōcaib co n-āine Cet mac Māgach meic Dāire,
focheird glonnaib, gairgiu guin, ailich hi cenn Conchoibir.
- 8 His ī-seo ind ail almaib cūan rofitir hĒireo adrūad,
inchind Meis Gegra gnāthaig forfācbad for ilāthaib.
- 9 Ailill mac Māta mōinig, is aurdair isna lāidib,
ardrī Āi, ba hān in gein, is ē robī Amargein.
- 10 Hit hē cauraid clōite ferg robeotar Lugaid rēo ūderg,
na trī Rūadchind, rēim ūgaile, hit ē beotais Conaire.
- 11 Conaire coimsid hĒlgga ort i mbruidin Dā Dergga,
at ē rombeotar ar daig, na trī Rūadchind do Laigneib.
- 12 Ba gairgge gnīmaib gossa hēcht meic Cairpri meic Rossa,
scothais a chenn cleithi de do Choin Caulaind Murthemne.
- 13 Marbais Ailill a dalta, ba scēl n-ūngair n-indatta,
ailis Ailill, ēcht ba dōich, a sleig hi Fergus mac Rōich.
- 14 Rogair brīg bressa buille an rolamair Līguirne,
guin Airtt Ōenfir, ardd bine, hi cath magrūaid Muccrime.
- 15 La Mess Gegra,¹⁾ gair cach thuir, trēn g[n]im ōs allaind
Etuir,
guin Meis Deād, dith co feirg, iar tabairt ūad a gīall-
cheird.
- 16 Rofessa a scēla cen brēic tria chomram na fian for Fēic,
rofig Fothaid, nī deolaid, ann for Ailill mac nĒogain.

¹⁾ scegra MS.

- 34 A slúraig, a cauraid cholma, a fessa, a täne, a togla,
a tuir, a trebaind trërig, a fianna co fírfënnib.
- 35 Fianna Find, fath cen timme, húi Báiscne breccais rinne,
fianna Foilúge, forom nglë, fianna Fothaid Canainne.
- 36 Is mór tria gaile glúaid gegnatar ann tria gnúaid,
mac Connaid ar cúrad crád, Marcán ocus, Maelodrán.
- 37 Labraid Loingsech linib glec, Crimthann ocus Bresal Brec,
Núadu Necht, ba nūal co nem, ocus Cairpre Niäfer.
- 38 Mess Gegra din gabuir glúair, Find file mac Rossa Rúaid,
Cū Chorb, cethrur, clū nād sæb, ocus a hindhūa Cathær.
- 39 Bresal Belach brosnaid chath ocus. Énna Gensalach,
Eochu mac Énna co ngail is Dūnläng din Forcarthain.
- 40 Ailill, Illann, erctais rath, ocus Brandub mac Echdach,
fer dobeir bann ar cach mbūaid, Áed mac Colgan c[h]laideb-
rūaid.
- 41 Is mór mbliadna mbresta blóir ō flaith prímða Partholóin,
co taurscur mac Miled máir dochum nÉrenn a hEspāin,
- 42 Ō flaith hEbir, meit n-ada, co flaith Fiachach Fir Mara,
ō flaith Fiachach fri fessa co flaith meic nÍthaig Nessa.
- 43 Ō flaith Conchobuir Emna co flaith Donnchada Temra,
daig rofes, nī bríathar bras, connāch ecnaid cen éolas. E.

Wie die zwölf Söhne Cennétigs ihren Tod fanden.

Aus dem Buche von Lecan, fo. 220b¹ und 23. G. 26,¹) S. 244.

Mac Liág .cc.

- 1 Dā mac dēc Cheinnéidig cháid meic Lorcáin meic Lachtna
lāin
indeosad²) dāib madh āil libh amhail fúaradar oidhidh.
- 2 Dubh ocus Fionn, clú cen acht, torchradar le hEoganacht,
Echthigern is Donnchūan cain torchradar le Goisgenaibh.
- 3 Lachtna mac Cennéidigh chain ba rī tenn ar Tūath-
mumain,
romarbsat Húi Fíloinn i fill is Húi Chernaig cen choicill.
- 4 Mathgamain, cīan bus chumain, ar ngabail gÍall for Mumain,
nī ráinic acht ō Thaide thair ar Uib Echach Chuire Caisil.

¹) Im Jahre 1717 geschrieben.

²) indeosad G.

- 5 Bríān mac Cennéidig na cned, ardrí Gall ocus Gædel,
fer sochair soim in cach than, adrochair le druing nDanar.
6 Aed mac Ceinnéidig na cned slúag Connacht, leō do letrad,
Domnall, Cleirchen, Anlūān ard fa marb do galar glégarg.
7 Marcān diada, Día rochar, fa chend ar cleirchib Muman,
ar forbad damliac co lí adbath iar mbūaid n-aithrigi.
8 Accsin a n-oidid éicin chloinde crōda¹⁾ Cennéidig,
sochaide rochuir a n-éc, robo maith an dā mac²⁾ dec.

Die Ursache von Noinden Ulad.

Aus Harleian 5280, fo. 44b.

Luid Cūculaind dorerim inbuis la Bōainn 7 [a] ara i. Laog mac Rienabair. Fide[h]iult lais ina c[h]arpuot 7 buónfuch 7 i bocclān di c[h]lochuip d'orcoim 7 gaoi inna lāim co tēd n-ass de goun ēsc 7 essé uhud desen no gaiptot[h] ēsse an c[h]arpoid.

Dilluid Fe[d]lim Folte[h]oin 7 a cēli Eulmoire don leth oili a mBōaind. Aspert Eulmaire fria mnāi: 'Turtarta, a Fedlim!' Fedlim dīxit: 'Antar frim aire co n-accar in coimriti in fer isind airide con³⁾ chēli alaili aireccar in dā n-ech la fide[h]ioll, lia būanpuch, la forum n-ēn ic gach lercc.' Dober iarum for a rinn eeich⁴⁾ brecai a Bōinn. Luid Elemuire isand ath 7 debrid sidie cort[h]ie cethorc[h]uir confer in carpat aurscat pris. Bii Qūculaind a dī ord lāma 7 a dī ortt coisse. Tairmgert Fedlim bliadain inna gnāis 7 a taidusin⁵⁾ noc[h]t di Ulltaib rie tuiidecht dosnadba(i)t dīa bliadna⁶⁾ arsene, conid ead fofuoair cess for Ulltoip 7 c.

¹⁾ nō coscraich G.

²⁾ fer G.

³⁾ Lies cona.

⁴⁾ Lies iaich.

⁵⁾ i. e. taidhsin.

⁶⁾ bliat MS.